

ПРВО БИЈЕНАЛЕ САВРЕМЕНЕ ЦРКВЕНЕ УМЕТНОСТИ

Организатори:

УЛУС и

КРАЉЕВСКИ РЕД ВИТЕЗОВА у оквиру ВИТЕЗ ФЕСТА - фестивала витешке културе и традиције

20. 03 - 31. 03. 2018.

Уметнички павиљон “Цвијета Зузорић”

Београд, Мали Калемегдан 1

Издавач: УЛУС
За издавача: Мирослав Лазовић, председник УО
Уредник каталога: Оливера Вукотић
Кустос изложбе: Оливера Вукотић
Сарадник кустос: Јелена Манолчов
Фотографије: Аутори
Техничка поставка: Срђан Матић, Александар Јанковић
Селекциони жири: Слободан Кајтез, председник жирија
Горан Јовић
Мирослав Лазовић
Тодор Митровић
Горан Раденковић
Графичка припрема и дизајн: Тодор Митровић, Дејан Манделц
Штампа: Штампарија српске православне Цркве, Београд
Тираж: 300

Изложба реализована уз помоћ
Министарства за културу Србије
и Секретаријата за културу Града Београда

ЛИЦЕМ ПРЕМА СВЕТЛОСТИ

о новијој сакралној уметности у Србији

Деценије које су за нама донеле су велику обнову у области црквеног градитељства не само у Србији већ и диљем некадашњих источноевропских земаља социјализма. Дошло је, последично, и до полета сликарства намењеног храмовима. Та обнова понекад је имала и обличје стихије *са* којом и у којој је пролазило мноштво остварења сумњивог квалитета. Али, на срећу, биле су то и године озбиљне едукације и проучавања теолошке основе црквеног сликарства, озбиљних промишљања о канону и начинима на који се он може схватити, године публикавања ерминија и других сликарских извора, обнове технологије и древних метода некадашњих зографа... Коначно, настао је и извештај, не сувише велики број остварења у којима се истинска инвенција и надахнуће уметника на добар начин сусрећу са захтевима богословског програма у том по свему специфичном виду сликарске праксе. Изложба која је пред Вама покушаће да пред јавност изнесе те примере.

Можда је чудно то што је у области црквене архитектуре где не постоји изговор канона у нашој земљи настало свега неколико храмова који – из перспективе будућег времена – неће бити процењени као „конфекцијска“ здања, и описани као реплике средњовековних цркава у новим материјалима. Најбројније су копије оних које су настајале у доба такозване Моравске Србије. Бројним проучаваоцима византијске архитектуре често промакне проста чињеница да су облици храмова у Ромејском царству и средњовековној Србији великим делом били условљени ограничењима тадашњих материјала. Оно што је, дакле, било последица нужности код средњовековног неимара на крају двадесетог века постаје „стилско“ обележје новоподигнутих православних храмова. Тако *форма* остаје лишена *суштине*. Да су византијски неимари познавали армирани или преднапрегнути бетон вероватно би много више храмова личило на Аја Софију и имало куполе које на земљу „спуштају анђели“... У данашњем црквеном градитељству користе се нови материјали, али нажалост не да би се креирали смели, духом прожети простори, већ да би се лаким и брзим поступцима имитирале конструкције лако достижене и без употребе бетона.

Да све то не мора да буде тако, то јест да и у језику модерне, па и *радикално* модерне архитектуре може да буде подигнут један православни храм потврђује грчка црква Благовештења у Висконсину саграђена између 1956. и 1961, дело Френка Лојда Рајта – српско-црногорског зета и једног од највећих светских архитеката прошлог столећа. Као да је веза између неимара и зографа која је постојала у Византији и о којој је писао Роберт Остерхаут у двадесетом и двадесет првом веку раскинута и можда због тога велики део монументалног црквеног сликарства делује као да је „накалемљен“ у ентеријер храма, без суштинске везе са духом места.

„Транзициони“ ктитори на нашим и другим православним просторима скептични су према свим „новотаријама“, они се опредељују за „проверене“ моделе, како у архитектури, тако и у сликаној декорацији. Продуховљен наручилац, треба веровати, не би се задовољио лошим репликама. Изложбе ове врсте са изоштреним критеријумима могу послужити и као нека врста водича у том сад већ непрегледном лавиринту.

Византијско сликарство од којег је, уз неколико изузетака, до данас преживело само оно што је било везано за култ, настајало је у периоду дужем од миленијума. Данас се оно, углавном, перципира се као „залеђено“, лишено димензије „напретка“ толико важне за модерну уметност. Али пажљив поглед показаће да је унутрашња еволуција итекако постојала, постојао је увек и простор за лични израз у иконопису. Чак и они који слабије познају то наслеђе неће помешати фреску насталу у дванаестом са оном створеном у петнаестом столећу.

Наспрам продукције која је недвосмислено намењена култној употреби стоји велики корпус уметничких дела која за полазиште имају сакрално наслеђе али га промишљају на начин одвојен од институције цркве. Модерна уметност пуна је примера; од Кандинског и Маљевича, преко Марка Ротка и Јаниса Кунелиса... Таквих стремљења има и у нашој савременој уметности где постоји продукција која се наслања на традицију сакралног сликарства и проналази духовност у наслеђу.

Зато је ова бијенална изложба је по природи двозначна – са једне стране приказују се одабрани примери традиционалне праксе, али и радови уметника који стварају у језику савремене уметности.

Бијенале сакралне уметности под покровитељством УЛУСа и под кровом дома свих ликовних уметника, павиљона „Цвијета Зузорић“, намеће се као насушна потреба – она даје преглед не само појединачних остварења, већ и преглед напора да се превазиђу постојећа или још више умишљена ограничења која трасира тензија између традиционалног и модерног, слободног и канонског... Већ наредна изложба биће додатно профилисана, највероватније и међународна у смислу да ће окупити ствараоце из блиских земаља или оне који на далеким меридијанима стварају у духу источног хришћанства.

Изложбе по природи ствари не могу дати коначан одговор. Недоумице у овој области су дубоке, предрасуде укорене, присуство безбројних аматерских покушаја и третман иконе као сувенира додатно замагљују поглед... Али ако после ове изложбе будемо барем мало ближи одговору на то да ли су могући синтеза и иновативност у овој области – моћи ћемо да кажемо да је Бијенале испунило свој циљ.

Милета Продановић

Николић Драгица

Икона је заснована на Оваплоћењу. Она нам наговештава људско лице Бога и Божанско лице човеково...

Истина Православља јесте истински теохуманизам, лице Исусово, које је Лице, пуно Откривење, Логоса Божијег, Сина Божијег, „Једнога од Свете Тројице“, као што каже Литургија. И људска лица су позвана да постану лица Духа Светога. Икона одражава свој узор (образ-лик) и упућује на асиметрично сједињење Божанске и људске природе у Господу Исусу Христу. Она означава различитост у јединству-несливено, нераздељиво у духу Халкидонског Ороса и Богочовечанске равнотеже која је избегла антрополошки минимализам и антрополошки максимализам. Те две крајности свих антропологија су засноване на богочовечанском реализму што хришћанство чини, не религијом међу религијама, него Божанском и космичком истином као и непоновљивим аутентични персонализмом. То јединство у различитости је једина нада, по речима св. Григорија Паламе, којом човек егзистира као вечно биће тражећи у ликовној уметности прозор и пут ка вечности. Богу Аврама; Исака и Јакова.

Проф. Горан Раденковић

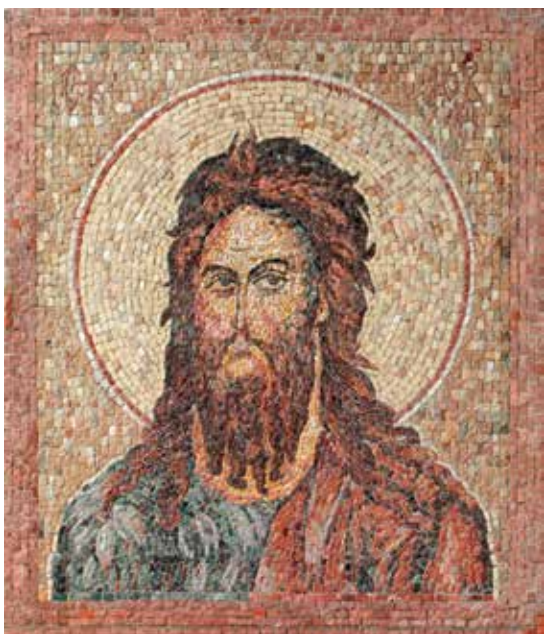
Бијелић Горењак Ирена

Богојевић Дејан

Дедић Марион

Вујчић Стефан

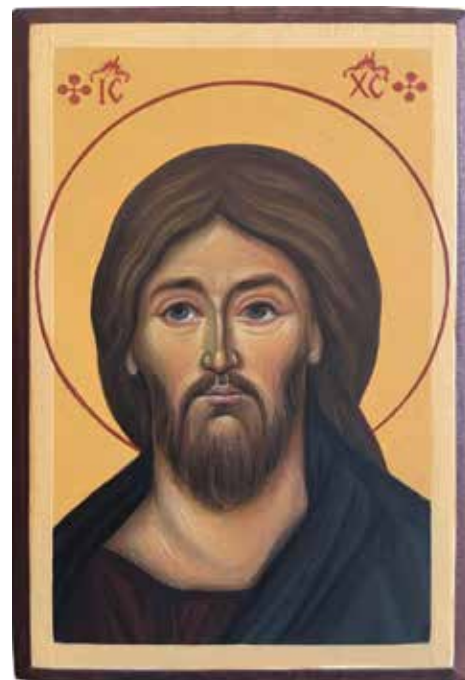
Брадић Бајић Марија

Вукићевић Сузана

Вујић Александар

Вујнић Милица

Дабетић Вук

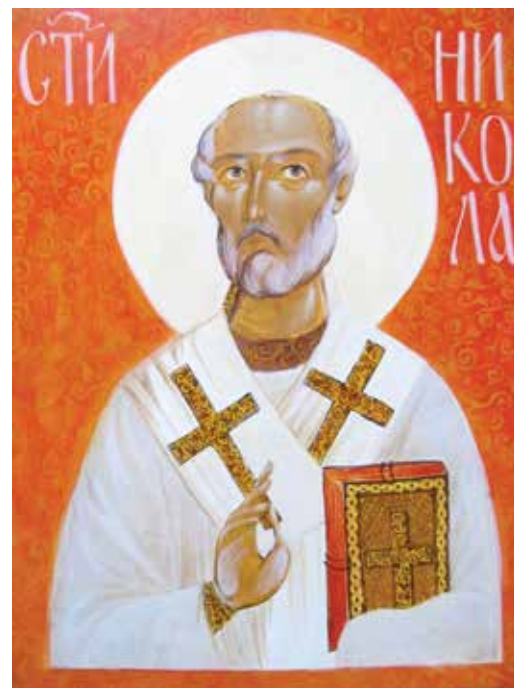
Васовић Милош

Граовац Зоран

Ђеновић Снежана

Деврња Вишња

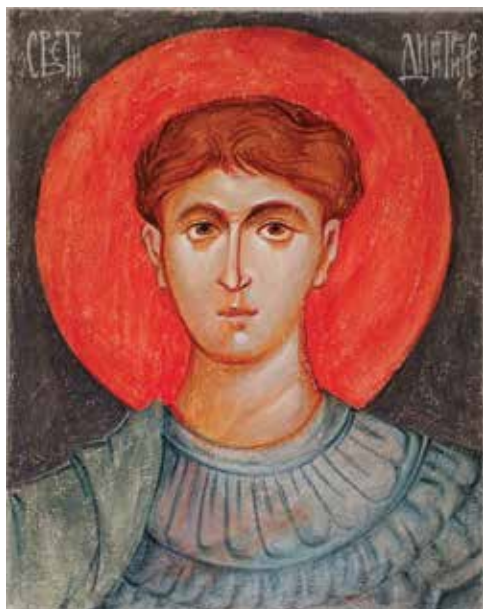
Глишић Ненад

Грубић Бранка

Илић Сара

Јанковић Јована

Јашовић Јелена

Илић Србослав

Ђорђевић Сара

Ђурковић Јелица

Ђеранић Зоран

Ђелибашић Драгана

Ђенић Ђесимир

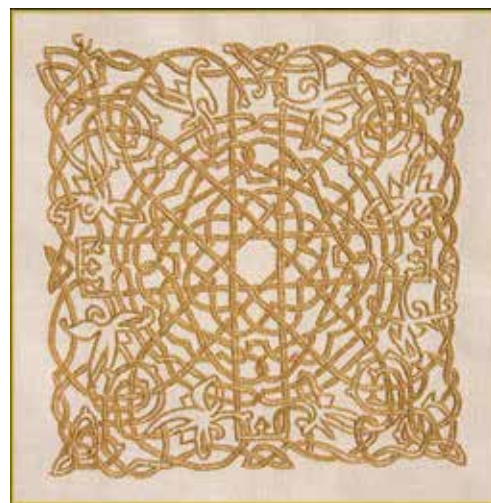
Јанићијевић Горан

Јовчић Олја Снежана

Николић Јелена

Коковић Љиљана

Пајковић Тамара

Јефтић Јелена

Јовановић Биљана

Јовановић Марија

Јовановић Марковић
Милица

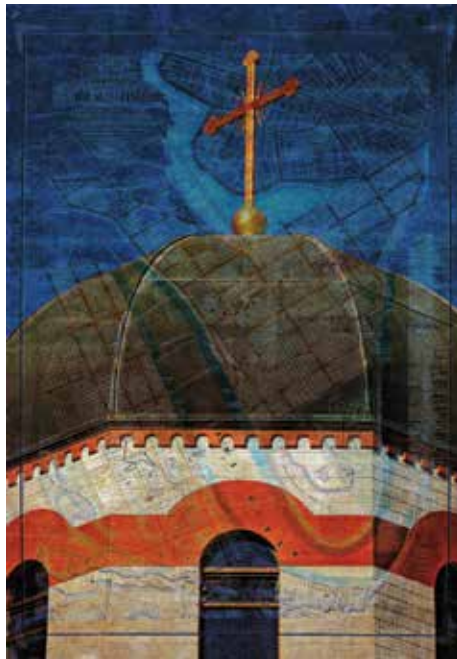
Јовић Наташа

Каракаш Весна

Карановић Владимир

Клачар Недимовић Весна

Куцина Ивана

Коцић Немања

Милић Мирјана

Маљевић Ана

Марковић Миљана

Марковић Тодорић Благодарна

Ковачевић Никола

Манделц Дејан

Маринковић Слободан

Миладиновић Магдалена

Марковић Игор

Милосављевић Данијела

Милутиновић Миодраг

Миљковић Ана

Милуновић Ана

Мишић Зоран

Николић Нина

Мишић Милица

Николић Оливера

Новаковић Лука

Недељков Обрадовић Јелена

Николић Јасна

Радовић Анастасије

Попов Милош

Пашић Ивана

Огњеновић Катарина

Павловић А. Бојана

Пиљак Зора

Пољак Миња

Парента Сузана

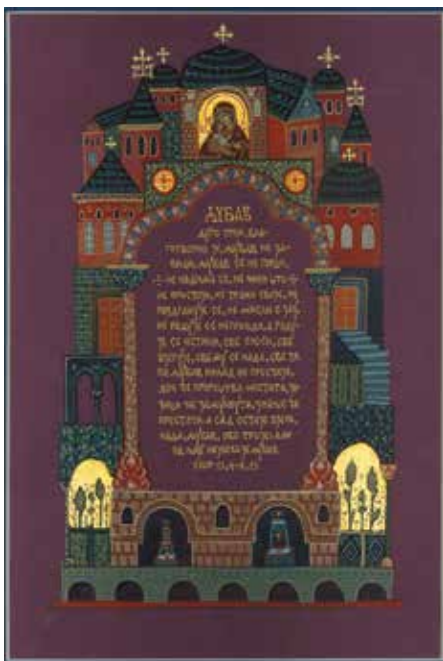
Оташевић Селена

Поповић Драган

Стојановић Анка

Раковић Катарина

Рашић Јелена

Ристановић Александра

Савић Ђорђе

Сафронова Перичин Вања

Сиљаноски Драган

Стојић Добринка

Тодоровић Миња

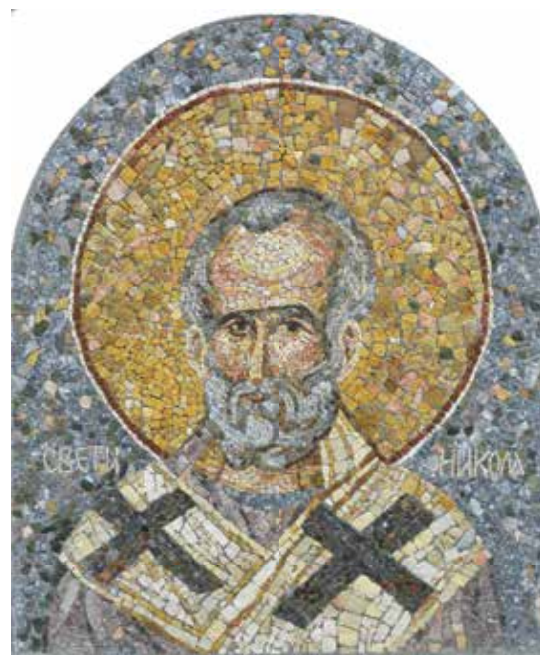
Тодоровић Предраг

Тривић Сениша

Ђеранић Јован

Ђорломановић Дуња

Ђирић Дуња

Ђосић Драгиша

Филиповац Мишо

Хинић Јелена

Цвјетковић Перо

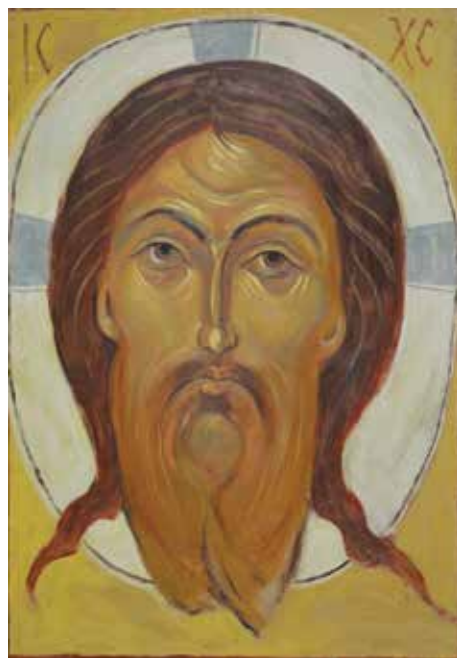
Филиповић Љубиша

Јовановић Гордана

Црнчевић Четник Деспина

Чворић Мина

Шалипур Виктор